

NEMĚJICE, okr. Písek, Jihočeský kraj

Pravěké kultovní místo na vrchu Burkovák a jeho okolí

800–500 př. Kr.

Význam: Ojedinelý typ archeologické lokality – kultovní místo z doby halštatské v bezprostředním okolí soudobých mohylových pohřebišť. Znamé středověké poutní místo Tábor.

Historie: Vrch Burkovák (též Burkovský vrch, 504 m n. m.) vystupuje v širším povědomí především jako hora „Tábor“, nazvaná podle biblické hory v Izraeli. V době husitského povstání kopec údajně sloužil jako shromažďovací a poutní místo, neboť panovalo přesvědčení, že při zániku světa budou věrní křesťané spaseni „na horách“. Dne 22. července 1419 se na Burkováku mělo konat vůbec největší shromáždění stoupenců husitské víry, kterého se podle písemných pramenů zúčastnilo až 42 tisíce lidí.

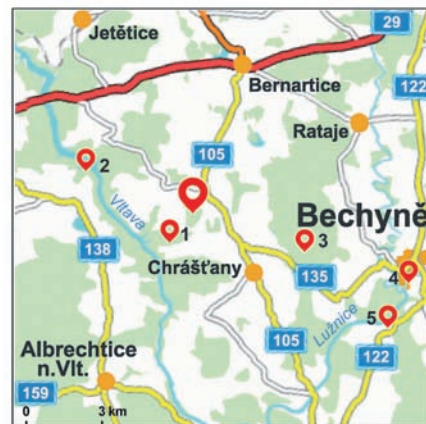
Burkovák je však také jednou z nejznámějších lokalit doby halštatské v jižních Čechách. Jde o památku

evropského významu, jedno z mála prozkoumaných kultovních míst starší doby železné. Ve 20. a 40. letech 20. století probíhaly na vrcholu kopce archeologické sondáže, při nichž bylo shromážděno několik tisíc zlomků keramických nádob a kolem 1500 drobných hliněných plastik, které patrně souvisely s kultovními obřady prováděnými na vrcholové plošině ve starší době železné (asi v 6. století př. Kr.). Nálezy pocházely z malého prostoru v severozápadní části plošiny (A), kde *archeologický výzkum také odkryl několik zahluubených objektů a kůlových jamek. Všechny plastiky (např. zvířata, ptáci, cívky, ozubená kolečka, jha, korálky, prstence atd.) jsou spojené se sluneční symbolikou, kultem charakteristickým pro mladší dobu bronzovou a starší dobu železnou. Byly provrtány nebo opatřeny ouškem, takže se původně – patrně jako

↑ Vrch Burkovák od západu. Foto Z. Kačerová, 2014.

↗ Vrcholová plošina hory, na níž bylo nalezeno pravěké kultovní místo. Foto Z. Kačerová, 2014.

□ Plán lokality podle Chytráček a kol. 2009, Fröhlich – Michálek 1978; upravila A. Danielisová.

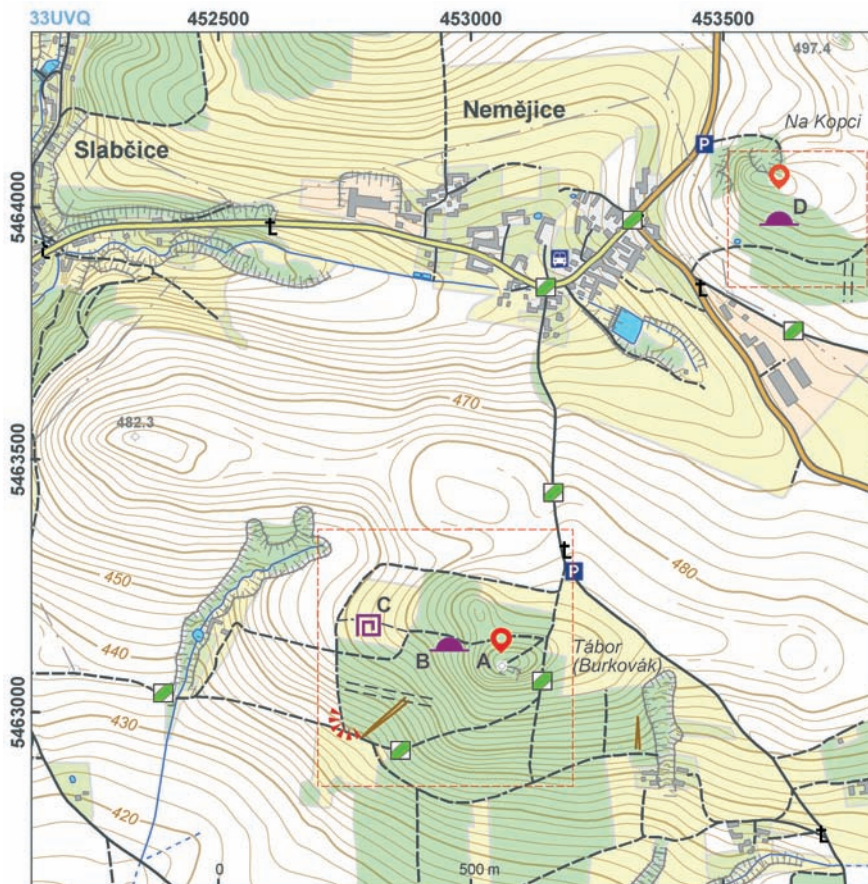

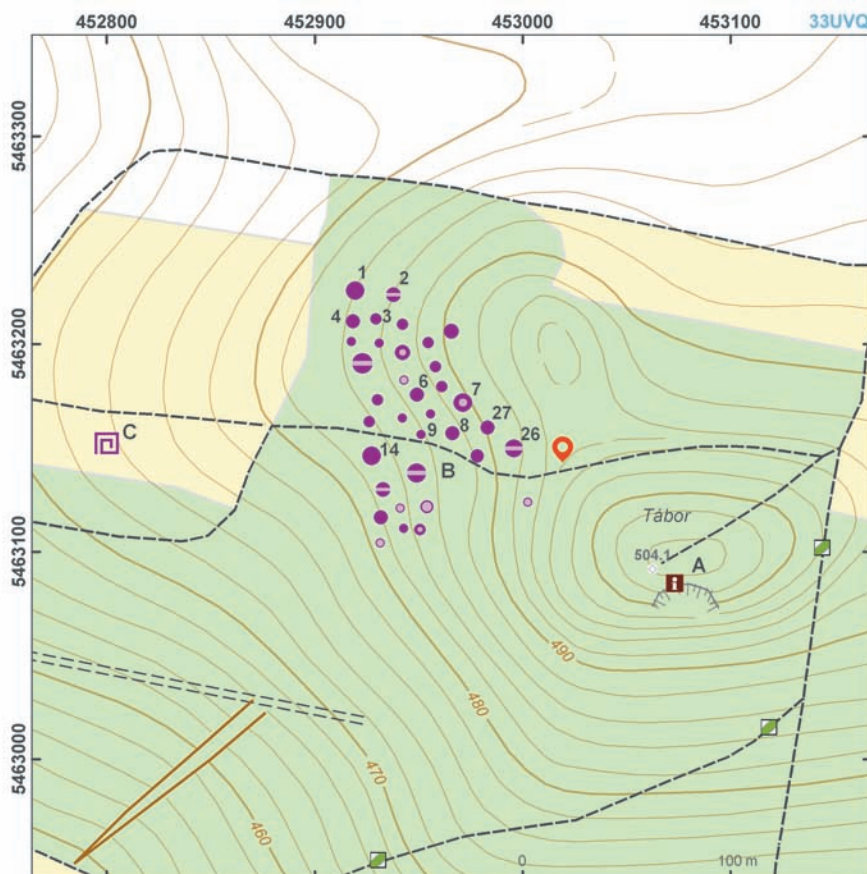
votivní dary – zavěšovaly na dřevěnou konstrukci, která zde kdysi stála. Mohlo jít o svatyni tzv. venetského typu (označovanou podle podobných lokalit v severní Itálii), u níž by odkryté kůlové jamky představovaly stopy po původní nadzemní stavbě, nebo šlo o samostatné sloupky, na něž se při náboženských slavnostech věšely hlíněné plastiky. Svatyně měla sloužit velkému okruhu lidí, a jelikož ležela v blízkosti mohylových nekropolí, místní kult patrně zahrnoval i pohřební rituály.

Jedno z mohylových pohřebišť (B) je situováno v bezprostředním okolí kultovního areálu na západním svahu kopce, další mohylník (D) leží v nedaleké trati Na Kopci, na jihovýchodním úpatí návrší, které archeologové na počátku minulého století začali nazývat Hůrka. V jedné z mohyl na Hůrci našel v r. 1904 J. L. *Píč unikátní bronzový závěs, představující „sluneční kolo“ – bronzové kolečko s centrálním motivem kříže s figurkami ptáčků, které se svojí symbolikou velmi podobá hlíněným plastikám z Burkováku.

Popis: Vrcholek kopce Burkováku (A) tvoří malá plošina ve tvaru nepravidelného oválu (o délce asi 40 m), která je nejširší na západní straně (asi 15 m) a směrem k východu se zužuje (asi na 8 m). Vrchol je dnes nezalesněný, hustý jehličnatý porost však pokrývá jeho svahy, včetně mohylníku, který leží na západním úbočí kopce.

Na vrcholové plošině stojí informační tabule a kříž. V okolí vrcholu lze pozorovat četné známky minulé těžby kamene – rozsahem malé, ale poměrně hluboké těžební jámy se táhnou zejména v prostoru severozápadního svahu pod vrcholem. Ně-

kde v těchto místech byla zachycena zmíněná koncentrace keramických votivních plastik. Na místě původní svatyně výzkum odhalil pouze kulové jamky a zahlučené objekty, které dnes již nejsou v terénu patrné.

Mohylové pohřebiště na západním svahu Burkováku (B), které částečně archeologicky prozkoumal r. 1894 J. L. Píč, se nachází asi 100 m od vrcholu kopce po obou stranách lesní cesty. Původně zde byly napočítány 33 mohyly pocházející z doby bronzové a starší doby železné, některé z nich už dnes nejsou v terénu patrné.

Za lesem, ve kterém leží mohylník, vede cesta podél louky k původnímu statku „Souložnice“. Asi 60 m od kraje lesa se po její levé straně nachází kamenný kruh (C), postavený r. 2011 ze vztyčených kamenů evokujících tzv. kromlech – megalitickou památku jinak známou pouze ze západní Evropy. Kamenný kruh o průměru 8 m tvoří středový kámen a čtyři velké obvodové kameny, které označují hlavní světové strany. Mezi nimi a centrálním kamenem pak stojí dalších 12 obvodových kamenů. Vytvoření tohoto objektu souvisí s no-

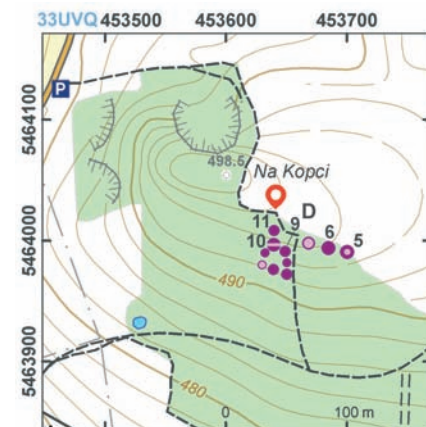
vodobou vlnou zájmu o megalitické památky a jejich předpokládaný esoterický význam.

Pohřebiště v poloze Hůrka (D) leží asi 1 km severovýchodně od vrchu Burkovák. Dokumentováno zde bylo původně 15 mohyl s pohřby ze střední doby bronzové a z doby halštatské. V jedné z halštatských mohyl našel J. L. Píč v r. 1904 bronzový turban (zdobený dutý kruh navlékaný na paži) a již zmíněný bronzový předmět se stylizovanými plastikami vodních ptáků. [ad]

Literatura: Dubský 1949; Chytráček a kol. 2009.

Navigační bod: N 49°19'09.13", E 14°21'12.78" (mohylník na západním svahu hory Tábor); N 49°19'37.76", E 14°21'42.97" (mohylník Na Kopci).

Přístup: Z doporučeného místa parkování na křižovatce polních cest po zelené turistické značce a doprava po lesní cestě na horu Tábor. K mohylníku v poloze Na Kopci lze dojít z doporučeného místa parkování na silnici č. 105.

Rizika: Žádná. Terénní relikty jsou lépe viditelné mimo vegetační období, tedy od pozdního podzimu do časného jara. Mohylová pohřebiště jsou pokryta poměrně hustou vegetací.

Okolí: [1] Písecká Smoleč (PI), raně středověký mohylník v poloze V Kamenici: N 49°18'33.64", E 14°20'35.10" (1,4 km).

[2] Chřešřovice (PI), pravěké hradiště: N 49°20'04.26", E 14°17'47.39" (4,6 km).

[3] →Hvoždany u Bechyně (TA), pravěký mohylník (4,6 km).

[4] Bechyně (TA), v severní části náměstí T. G. Masaryka znázorněn v dlažbě dvojitý příkop laténského hradiště: N 49°17'43.26", E 14°28'06.94" (8,7 km).

[5] Nuzice (CB), pravěké a raně středověké (?) hradiště Hradec u Nuzic: N 49°16'40.73", E 14°27'42.56" (9,0 km).

↑ *Mohylové pohřebiště na západním svahu Burkováku. Foto Z. Kačerová, 2014.*

↙ *Nálezy z vrcholové plošiny Burkováku. Podle Axamit 1928–1930.*

↓ *Novodobý kamenný kruh na úpatí Burkováku, napodobenina megalitických staveb. Foto Z. Kačerová, 2014.*

Archeologický atlas Čech

Vybrané památky od pravěku do 20. století

Archaeological Atlas of Bohemia

Selected sites from prehistory to the 20th century

Martin Kuna

a kolektiv:

Alžběta Danielisová, Dagmar Dreslerová, Jan Hasil,
Josef Hložek, Michaela Langová, Jan Mařík,
David Novák, Čeněk Čísecký, Zuzana Kačerová,
Eva Čepeláková, Judita Korteová, Dana Křivánková,
Petra Maříková Vlčková, Zdeněk Mazač, Jitka Říhová

Překlad resumé David J. Gaul

Revize překladu Zuzana Maritzová, Petra Maříková Vlčková

Vydal

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1

a

Nakladatelství Academia, Středisko společných činností

AV ČR, v. v. i., Vodičkova 40, 110 00 Praha 1,

s podporou programu NAKI Ministerstva kultury ČR

Redakce neperiodických tisků

(Archeologický ústav AV ČR, Praha) Filip Laval

Fotografie na obálce Zuzana Kačerová

Logo AMČR Petr Kincl

Obálka, grafická úprava, sazba a zlom Zdeněk Mazač

Tisk Těšínská tiskárna, a.s.,

Štefánikova 1828/2, 737 01 Český Těšín

Vydání druhé, 2015

Ediční číslo 11779

ISBN 978-80-87365-82-3 (Archeologický ústav AV ČR, Praha)

ISBN 978-80-200-2526-5 (Academia)

Objednávky – Orders – Bestellungen:

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Letenská 4, 118 01 Praha 1, Česká republika

Fax: +420 257532288, knihovna@arup.cas.cz

Knihu můžete zakoupit v síti knihkupectví Academia,

na www.academiaknihy.cz nebo v knihovně

Archeologického ústavu AV ČR v Praze.